

ELLEHOLM

Innan Mörrumsån når havet delar den sig i två armar, **Lillån** och **Storån**, vilka omsluter en långsmal ö, *Elleholm*.

Om härledningen av namnet Elleholm har många tolkningar gjorts. Mest trolig är, att det helt enkelt betyder Alholmen.

Al heter på danska elleträd - på tyska Eller. Elleholm lär alltid ha varit rikt på al.

Elleholms stadsvapen är S:t Laurentius martyrhals. Det finns avbildat på en vapensköld i Elleholms kyrkas vapenhus.

Långt tillbaka i tiden har holmen varit bebodd.

Vid utgrävningar har också tre kulturlager kunnat urskiljas.

Det historiska källmaterialet omnämner redan på 1100-talet den dåvarande danska staden Elleholm, som också var ärkebiskopsgård.

Själva staden låg mellan Sjöborg i norr och kyrkan i söder och kallades i folkmun för **Mjölholmen**. Den var delad i mitten av en gata, **Mjörgatan**.

Öns sydligaste del är avskuren av en grävd kanal och förbunden med ön via broar. På denna lilla holme låg ännu in på 1600-talet själva hovgården, där biskoparna en gång i tiden hade hovhållning (skattefrihet för bönder mot dagsverksskyldighet).

På öns nordspets låg då ett starkt befäst slott - **Sjöborg**.

Biskop Eskil i Lund uppförde på Elleholm denna borg i mitten av 1100-talet, till en början ett grovt tilltaget gråstenshus.

Ärkebiskopen Eskil av Lund var en mäktig man. Under en period av hans ämbets tid omfattade ärkestiftet hela den skandinaviska Norden.

Han underströk skarpt kyrkans ställning över det världsliga samhället. På grund härav invecklades han i strid med kungar och kejsare.

Biskopen var också en av alla tiders främste klostergrundläggare. Han var en av de mäktigaste män som någonsin trampat Elleholms jord.

Ruinerna av Elleholms gamla befästningsverk ligger på tre kullar skilda åt genom breda vallgravar, idag knappt skönjbara. Platsen blev **fridlyst år 1816**.

År 1436 intågade *Engelbrekt* i Blekinge och erövrade Ronneby. Fälttåget i Blekinge överlämnade han till sin underbefälhavare Klas Lange som intog, plundrade och skövlade Elleholm. Dåvarande ärkebiskopen *Laxmand* begärde i en lång klagoskrift ersättning för skadorna hos den svenske marsken *Karl Knutsson*. Denne betalade till full belåtenhet enligt ett brev av Laxmand. Båda breven lär finnas i behåll.

År 1450 då den lilla staden återuppbyggts fick Elleholm stadsprivilegier av ärkebiskop Tuve av Danmark.

År 1509 fick Elleholmsborna bl. a. förmånen att fritt få idka laxfisket både i ån och i havet. **Elleholms fiske** gränsade i norr mot Mörrums sockengräns, i söder mot saltsjön, Östersjön. I Mörrumsån fiskade man med fasta garnsätt. På redde och i havet användes laxnät.

År 1536 sammankallade danske kungen ett kyrkomöte i Köpenhamn. Påvedömet avskaffades i Danmark och ärkebiskoparnas världsliga makt drogs in och Elleholm kom under danska kronan.

Elleholm nådde aldrig någon betydande ställning. Gång på gång blev det skövlad under århundradenas lopp.

Under nordiska sjuårskriget, då svenskarna härjade våldsamt i Blekinge, blev Elleholm och bygderna runt omkring plundrade och brända år 1564. Förstörelsen var så grundlig att kyrkan och staden aldrig riktigt återhämtade sig. Stadsrättigheterna överflyttades då till Sölvesborg.

År 1584 förnyades de, men indrogs för alltid **år 1600**.

I början av 1600-talet var den danska kronan ägare till Elleholm. Efter försvenskningen 1658 fick Elleholm karaktären av en vanlig bondby.

Omkring år 1713 byggdes den nuvarande kyrkan som är landets enda korsvirkeskyrka.

Cronholm skriver om Elleholm på 1700-talet *Den myckna tobaksodlingen som här brukas ökar ansenligen tiggeri om året och att det knappast i något pastorat i Blekinge gives så många husarma och tiggare som här. Till tobaksjorden går den bästa och mesta gödseln. När tobaksplantörerna ej hava gödsel nog, göra de ett supekalas för bönderna, och få då ett eller två lass gödsel av var man som infinner sig.*

Staden Elleholms saga är nu all, dess slott raserat och Hovgården en vanlig herrgård med privata ägare.

En **lantbruksskola** har en gång funnits i Elleholm. Den grundades omkring 1887 av Johan Abraham von Bergen som 1875-1915 var ägare till Hovgården.

von Bergen, som själv genomgått Alnarps lantbruksinstitut, var en föregångsman på flera områden inom jordbruket och i Blekinge hushållningssällskap var han en av förgrundsfigurerna.

Skolan, som på sin tid var livligt besökt och hade högt anseende, hade sina lokaler bl. a. i inspektorsbostaden.

Kursen var tvåårig. Den som gick i skolan ett år fick betala 300 kr, för två år var den avgiftsfri.

Lantbruksskolan var i gång till omkring 1910.

År 1904 byggdes broarna över Storån och Lillån.

Det var först nu Elleholm fick landförbindelse med "fastlandet" på östra sidan. På västra sidan hade det däremot funnits broar långt tillbaka. Senare, 1990, har båda broarna byggts om till sitt nuvarande utseende.

På nyårsaftonen **31 december 1951** var ytterligare en epok slut i Elleholms historia. Då sammanslogs de båda grannkommunerna Elleholm och Mörrum till en storkommun.

I kyrkligt hänseende ingår, sedan försvenskningen år 1658, Elleholm som annexförsamling i Mörrums och Elleholms pastorat inom Listers- och Bräkne kontrakt i Lunds stift.